

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA KRON 8.-, ZA DIJAKE KRON 6.-; POSAMEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10.-, ZA DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13.-

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA UREDNIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATOLIŠKA TISKARNA. ::: NAROČNINA, REKLAMACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 1. * 10. JUNIJA 1915 * IZHAJA VSAK ČETRTEK * ŠTEV. 41.

Nemški častniki na fronti v kritjih.

Nemški častniki na fronti. ☉ Nadvojvoda Franc Jožef v Italiji. ☉ Francozke čete. ☉ Granate. Periskop. ☉ Kitajski parlament. ☉ Admiral A. Haus. ☉ Naša konjenica. ☉ Nemške čete. ☉ Ruski ujetniki. ☉ Del avstrijskega vojnega brodomva.

Ob moji vrnitvi.

Spisal Leonid Andrejev.

»Zakaj pa ste vsi tako blede in tihi, in se sučete okoli mene kot sence?«

Brat se hrupno zasmije in pravi:

»I saj ne molčimo!«

In sestra pristavi:

»I saj neprenehoma blebetamo!«

»Ozreti se moram, kako je z večerjo,« reče mati in hitro odide iz sobe.

kolodvorih. Moj navadni obraz je bil, nekoliko postaran, a vkljub temu isti. Mogoče so pričakovali, da bom kriknil in omedlel, pa so se toliko bolj razveselili, ko sem čisto hladnokrvno vprašal:

»Kaj pa je tako čudnega na mojem obrazu?«

Sestra se je glasno zasmejala in odšla, brat pa mi je mirno in gotovo odgovoril:

»Prav res, čisto malo si se izpremenil, le malo plešo si dobil.«

»Samo štirje častniki so ostali živi pri našem polku,« pravim žalostno. »Imel sem srečo — — — In to-le« pokazal sem kolo, »uporabljaš sedaj lahko ti, takoj jutri lahko.«

»No ja, ga bom že vzela,« pravi brat vdano. »Res, srečen si bil. Pol našega mesta žaluje sedaj. In nože — no ja — te so — — — nazadnje — — —«

»Gotovo. Saj nisem pismonoša!« Nenadoma se ustavi tik pred menoj brat in vpraša:

»Daj, povej, zakaj se ti — — — glava tako trese?«

»Nič hudega, bo minulo — — — je rekel zdravnik.«

»In tudi roke se ti tresejo?!«

»Ja, ja — tudi roke. Pa bo vse minulo. Pa me spet nekoliko vozi, prosim. Zdolgočasi me, če miruješ.«

Vznevoljili so me, ti ljudje, ker niso bili popolnoma zadovoljni z menoj. A zopet sem se razveselil, ko so mi pričeli pripravljati posteljo, resnično posteljo, s prav mehкими blazinami, ki so bile na njej. Še pred štirimi leti sem jo kupil sam, ko sem se ženil. Svežo rjuho so pregnili, prerahljali blazine in odejo so odgrnili. Prisostvoval sem temu svečanemu obredu in ves solzan sem bil od samega smeha.

»No, zdaj me pa sleci in deni v posteljo,« rečem ženi. »O, kako se tega veselim!«

»Tako, dragi!«
»Brzo, brzo!«
»Tako, dragi!«
»I kaj pa ti je?«
»Tako, dragi!«

Stala je za menoj poleg umivalnika in jaz sem se hitro okrenil proti njej. Ona zavpije v istem hipu tako nenadoma in s hripavim glasom, kakor kričijo navadno le tam zunaj na bojnem polju:

»Kaj pa je to, kaj pa je to?«

Planila je k meni, me objela, padla predme in zakrila glavo ob mojih razmeharjenih udih, vila se same groze in se pritiskala in poljubovala nesrečne konce nog in ihte klicala:

»Ah, moj dragi, moj dragi! Kaj so naredili s teboj?« Komaj trideset let si star! Bil si mlad in lep! Oh, kaj je to? Kako neusmiljeni so ljudje! Zakaj vse to? Kdo ima korist? Ti moj ubogi, tihi fant, moj dragi, moj dragi — — —«

Vsled njenega vpitja so prihiteli vsi, mati, sestra, sobarica. Vse je jokalo in križem govorilo, padli so predme na tla in bridko jokali. Moj brat pa je stal na

Nadvojvoda Franc Jožef v Italiji pod maršalom Radeckim.

»Res, da molčite,« sem trdovratno ponavljal. »Že od zgodnjega jutra nisem slišal besede iz vaših ust, samo jaz neprenehoma govorim in se smejem in radujem. Kaj niste veseli tudi vi, da sem se vrnil? Zakaj se mi vaši pogledi neprestano umikajo? Kaj sem se tako predru-gačil? Mogoče je res. In nikjer ni nobene-ega ogledala. Vse ste odnesli. Prinesite mi vendar ogledalo!«

»Tako ti prinesem,« izpregovori žena. Dolgo se ni vrnila in končno je prinesla ogledalo sobarica. Pogledal sem se — in videl sem isti obraz, kakor sem ga videl že v oknih na železniških vozovih in na

»Boža zahvali, da mi je ostala vsaj glava,« sem hladnokrvno odgovoril. »Kam sta pa obe izginili? Najprej ena, potem še druga — — — Daj, prepeljavaj me nekoliko po sobi! Izvrsten stol — tako udoben in tako lahko in tiho teče! Koliko ste pa dali zanj? Na vinarje gotovo ne bom gledal; kupil si bom nože, ki bodo boljše kakor — — — o, glej, glej, tam visi pa še moje kolo.« Še vedno je viselo na steni, čisto novo, samo pnevmatika je popustila. Na zadnjem kolesu se je držalo še nekaj blata od zadnje vožnje, preden smo odšli. Brat je bil tih in ni porival stola. Vedel sem, zakaj molči:

Planila je k meni, me objela, padla predme in zakrila glavo ob mojih razmeharjenih udih, vila se same groze in se pritiskala in poljubovala nesrečne konce nog in ihte klicala:

pragu, bled, zelo bled. Ustnice so se mu krčevito tresle in kričal je z ihtočim glasom:

»Še znorim pri vas, znorim!«

Mati pa se je splazila krog mojega stola in ni več jokala, samo ihtela je in padla z glavo na kolesa. Pri steni pa je stala čista postelja z mehкими blazinami in pripravljeno odejo, postelja, ki sem jo kupil sam še pred štirimi leti — takrat namreč, ko sem se ženil.

Naš cesar 1848. na Laškem.

(K sliki.)

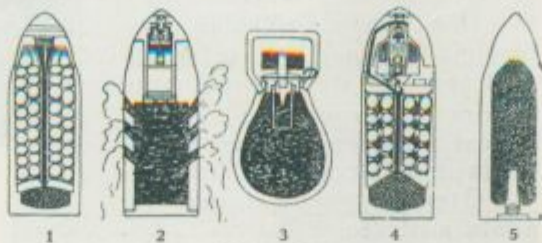
6. majnika je bilo. Mladi nadvojvoda Franc Jožef je stal v ognju proti Lahom pri Sv. Luciji blizu Verone. Dvakratna premoč je morala bežati. Radecki je zapodil sovražnika v popolnem neredu nazaj. Spet je 6. majnika. Mladi nadvojvoda je naš sivolasi cesar, njegove čete stoje pred znanim sovražnikom. Radeckija ni več, a njegov duh živi v naših vojskovodjih, častitljiva cesarjeva oseba navdaja naše čete s pogumom in z neizmerno vdanostjo. Tujec, zemlje lačen bo moral nazaj; svoje lepe domovine mu ne damo. Proti zavratnemu napadu bodo pa naši vrlji in občudovanja vredni vojaki znali odgovoriti s poštenim bojem, s svojo hrabrostjo in junastvom. Lepe svoje domovine Slovenec ne zapušča živ in branil jo bo v zadnji sili z zobmi in z nohti.

Granate.

(K sliki.)

Priložena slika nam predočuje šrapnele, metalne bombe, in granate. Št. 1 in 4 nam kažeta šrapnele kakoršni se vporabljajo tudi v sedanji vojski. Šrapnel je napolnjen z majhnimi kroglicami, na

spodnjem delu ima le toliko močan naboj smodnika, da raztrga šrapnelov obod in razprši kroglice. Na sprednjem delu je prirejeno vžigalo, ki se lahko tako nastavi, da se šrapnel v katerikoli poljubni točki v zraku razpoči. Navadno nastavi

Granate.

topničar vžigalo tako, da se šrapnel razpoči 50 do 100 korakov pred sovražnikom v zraku in usuje na njega točo kroglic z razdrobljenimi kosci železa.

Slika 2 je vžigalna granata, ki se vporablja, kadar hoče topničar sovražniku zažgati kaka poslopja, skladišča in drugo.

Granata ni napolnjena z razstrelivom, temuč z jako močnim netilom, ki gori s hudim plamenom iz več odprtih v granati in zažge vse, kar plamen doseže. Večkrat se nahaja v granati dobro zavarovana peščica razstreliva, ki povzroči čez nekoliko časa še eksplozijo. Ta eksplozivna snov ima nalogo, zabraniti, da se kdo go-reči granati ne približa in ne pogasi ognja.

Štev. 3 nam kaže bombo, kakoršne vporabljajo letalci in jih mečejo z višine na sovražnika ali poslopja. Bomba sama ima jajčasto obliko; v nji je na vrhu pritrjena priprava, vsled katere se bomba vžge šele čez nekaj časa potem, ko je bila vržena. V ta namen se nahaja na vrhu majhno, ventilatorju podobno vretence, ki se začne vrteti vsled zračnega pritiska, ko bomba pada. To vretence odstrani zavarovalno iglico in tako se bomba vžge pri udarcu na tla.

Štev. 5 nam slika oklopno granato iz najtršega jekla, ki nima na osti nobenega vžigala. Vporablja se pri obstreljevanju

Francoska četa čaka sovražnika.

PODLISTEK

Kresalo duhov.

Roman iz irskega življenja. Angleški napisal P. A. Sheehan. — Prevel Davorin Ciuha.

(Dalje.)

Gospodu Maxwellu je zdravnik bil svetoval, naj gre v ta divji kraj in naj v svežem zraku strogo redno živi; po naravi se je nagibal k protinu in je že dvakrat hudo zbolel na njem. Čeprav so ga prepričevali, da nima srčne napake, je bil vendar razpoložen za bolezen, katere se je mogel obvarovati samo s telesnimi vajami in z zmernostjo v vsakem oziru. Če se človeka življenje le slabotno drži, se rad začne resno pečati s stvarmi, za katere bi se v polni moči in najboljšem zdravju ne menil. Misel, da bo njegovo življenje najbrže le kratko in da ga še lahko dobro porabi, se je od dne do dne globlje ukore-

ninjala v duši mladega moža. Počasi je stopal proti svojemu šotoru. Vez, ki ga je s starim življenjem, življenjem stalnih navad, vezala, je bila s silo raztrgana.

»Ali niste videli Darbyja?« je vprašal svojega slugo.

»Pred eno uro je prišel do kože premočen s hriba.«

»Pa se ni oglasil tukaj?«

»Ne, najbrže se ni hotel pokazati.«

Gospod Maxwell je molčal; zviti Škot je takoj videl, da se je gospodu nekaj neprijetnega pripetilo. Rekel je:

»Vzemite puško pa kaj ustrelite!«

Gospod Maxwell ga je ubogal. Šel je skoro obupan v hribe. S ceste je zavil v praprot, stopal po ozkih stezah, ki so jih napravile zimske vode in stopinje kmetov, ki so hodili vsako nedeljo od svojih koč dol k maši. Gospod Maxwell je ljubil sport, pa danes ga ni nič veselil. Ptici so vzletavali okrog njega, žvižgali svareče klice in prhotali dalje in nič hudega se jim ni zgodilo. Vzpenjal se je na strme višine in sanjavo gledal z vrhuncev na jezero in hotel ter plezal potem na še strmejšo višine;

hotel je s telesnim naporom pregnati misli, ki so ga mučile. Slednjič je splasil zajca iz ležišča in je nehote nastavil puško. Nekdo je za njim glasno zaklical:

»Sprožite, gospod, sprožite!«

Sprožil je obe cevi obenem in zajec se je prekopicnil. Darby je skočil in ga zagrabil. Tudi gospod Maxwell je pristopil in je videl izmučeni, tožni izraz v očeh umirajoče živali.

»To ni bilo po lovsko,« je mislil in tako je bilo tudi v resnici.

»Zakaj si zaklical, Darby? Ne spodobi se zajca kar tako streljati.«

»Kaj pa je na tem?« je ugovarjal Darby.

»Nesi ga domov materi!« Kakor bi mu naenkrat prišla nova misel, je nadaljeval:

»Zakaj nisi danes izvršil, kar sem ti naročil? Skoro celo uro sem čakal ob jezeru; pa te ni bilo s čolnom na spregled.«

»Gospod me ni pustil.«

»Kakšen gospod?«

»Velik, močan gospod z rdečimi lasmi in rdečo brado.«

»Gospod Outram? Kaj je rek

oklopnih ladij ali pa tudi z močnim oklopom zavarovanih utrd in oklopnih stolpov. Vžge se vsled silnega udarca na jekleno ploščo, ki jo deloma ali popolnoma predero in se vsled tega tako segreje, da vžge strelivo.

Periskop.

(K sliki.)

Periskop je naprava, ki se uporablja z velikim uspehom pri podmorskih čolnih, v sedanji vojni pa se rabi v nekoliko zmanjšani obliki tudi pri opazovanju iz strelnih jarkov.

Sestavljen je iz približno 40 cm dolge cevi, ki ima na obeh koncih vložene pravokotne prizme. Spodaj je pritrjena priročnica, skozi katero se lahko opazuje prostor pred jarkom. Opazovalcu ni treba pri tem dvigati glave čez nasip in se na ta način izpostavljati sovražnim kroglam. Za opazovanje na večjo daljavo uporabljajo tudi daljnogled, ki ga nastavi na spodnjo periskopovo priročnico. Št. 3 nam predstavlja periskop [sam na sebi, št. 2

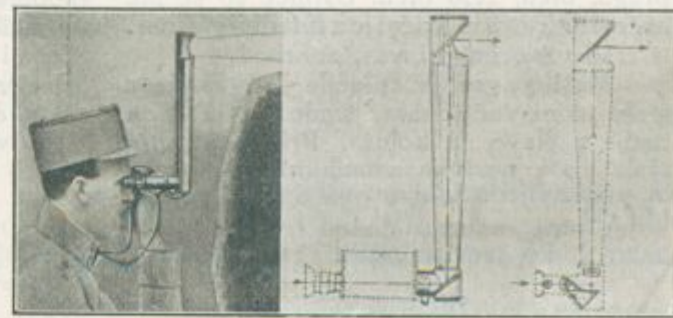
periskop z daljnogledom, št. 1 nam predočuje opazovalca, kako uporablja periskop.

Boj v zraku nad Črnovicami.

Dne 1. maja so gledali prebivalci Črnovic boj v zraku med nemškim dvokrovnikom in ruskim enokrovnikom, ki je končal z uničenjem sovražnega letala in letalcev.

O tem pripovedujeta nemška pilota sledeče:

Rusko letalo je bil francoski Parasol. »To morava sklatiti!« sem rekel — pripoveduje stotnik. »Prvo kar sva morala narediti, je bilo preprečiti letalu povratek in prestreči povratno črto. Letel je približno 2000 m visoko in skušal napraviti ovinek, da bi ubežal. Kamor se je obrnil, sva bila s svojim dvokrovnikom za njim. Vedno bolj in bolj sva se mu bližala. Ko je dosegel reko Prut, je izstrelil prvo kroglo iz revolverja, to je bilo znamenje na neizprosni napad. Midva ali sovražnik!

Periskop.

je bilo geslo. Moj krmar je zbral vse moči in posrečilo se nama je doseči 90 m višine nad sovražnikom; Rus je bil spodaj. Trudil sem se, da bi zadel sovražnika od strani, dasi se naju je lotevala omotica in sva videla pod seboj mogočno reko. Rus je med tem oddal 15 strelav, ne da bi zadel. Nato sem nameril karabiner in izstrelil 10 krogel in imel občutek, da jih je moralo vsaj 5 zadeti. Res, sovražno letalo je začelo omahovati in se dvigati kakor gondola na razburkanem morju. Obupno se je poizkušal dvigniti, zaman. Vsak poizkus sva preprečila. Tako smo leteli nekaj hipov v grozni napetosti. Po mojem desetem strelu se je dvignil iz aparata dim in plamen, ki je objel letalo. Sovražnik je hotel z zadnjo silo proti vzhodu ubežati. Ko sem vnovič nastavljal svoj karabiner, smo leteli čez Sadagoro. Tu se je naenkrat dvignil enokrovnik za dva metra in takoj nato bliskoma omahnil in strmoglavil ob robu gozda na tla. Iz razbitih ostankov se je dvignil en letalec in odbežal, drugi je ostal mrtev. Spopad je trajal 12 do 15 minut.

K razporu med Kitajsko in Japonsko. Vhod v kitajski parlament, ki je sprejel vse japonske zahteve.

»Kar je rekel, ni tako hudo, ampak kar je storil!«

In Darby je pripovedoval:

»Pojdi ven!« je rekel. »Jaz že ne!« sem rekel jaz. »Pojdi ven!« je zopet rekel. »Jaz že ne!« sem rekel jaz. Potem je skočil noter in me vrgel na glavo v vodo.«

»Kaj?« je vzkliknil gospod Maxwell.

»V vodo te je vrgel?«

»Res! Le pogledajte me! Še zdaj nisem popolnoma suh.«

Gospod Maxwell je stopil k njemu in je otipal njegovo obleko. Bila je še vlažna in se je prijemala dolge, vitke Darbyjeve postave.

»Sedi,« je dejal gospod Maxwell, »in mi pripoveduj, kako se je to zgodilo!«

Darby se je v spoštljivi razdalji vsedel in je natančno pripovedoval vse, kar je doživel od prvega opomina do trenutka, ko je zletel v jezero.

»Zakaj ga nisi vrgel iz čolna, ko ti ga je hotel predrzno vzeti?« je rekel gospod Maxwell, ko je mladenič končal svojo povest.

»Jaz naj bi ga, gospod?« je odgovoril

Darby prestrašenega in nevernega obraza.

»Jaz naj se dotaknem gospoda?«

»Saj te je hotel utopiti.«

»On je gospod, jaz sem pa ubog delavec. Obesili bi me, če bi ga bil vrgel v vodo.«

»Njega bi morali obesiti,« je dejal gospod Maxwell. »Ta reč mi ne dá miru. Z mano boš moral.«

»Za božjo voljo,« je prosil Darby, »pustite vendar!«

»Ni mogoče. Takoj moraš z menoj na policijo in boš tam pod prisego tožil tega človeka. Še nocoj ga morajo zapreti, pri moji veri!«

Darby je bil ves prestrašen. Bilo bi mu že zelo težko stopiti v policijski urad, strašno bi mu bilo prisegati, pod prisego kakega gosposkega človeka obtožiti pa naravnost groza. Gospod Maxwell ga je silil, mu zlepa prigovarjal, grozil; silno rad bi bil spravil ta dogodek v javnost. Imel je pri tem svoje posebne namene. Darby pa je z bistroumnostjo, ki je ljudem njegovega stanu lastna, jasno spredel, da ne le ne bo nič opravil, ampak da ga tudi ho-

telski gostje poslej ne bodo nič več najemali. Čeprav se je iz srca želel maščevati, ni bil sedaj ne čas, ne kraj za maščevanje. Slednjič je gospod Maxwell odnehal:

»Ti si strahopeten, Darby, kakor vsi tvojega stanu.«

»Morda je res, pa siromaki morajo biti pri miru, če hočejo kaj zaslužiti.«

Po večerji je gospod Maxwell šel dol v hotel k majorju, ki je bil to pot dobre volje.

»Halo, Bob,« je vzkliknil, »kaj počneš? Kaj si danes ujel?«

»Povprašaj gospodično Mabelo in gospoda Outrama; tadva sta imela čoln.«

»Seveda, seveda,« je dejal major nekako negotovo, »Mabel je pravila, da sta z gospodom Outramom veslala po jezeru. Ali tebe ni bilo tam?«

»V čolnu je komaj za dva prostora. Jaz sem s puško postopal po hribih. Prišel sem le zato dol, da se poslovim od tebe. Jutri odpotujem v Dublin.«

»Res?« je rekel major vznemirjen. »Kaj se je zgodilo?«

Na vprašanje, kakšne misli in občutke sta imela v boju, je odgovoril stotnik: »A kaj, nič, sploh nič nisva mislila, samo to je živelo v naju, da mora sovražnik na tla. Pravzaprav se je nama smilil, kajti pogumen je bil, to se mora priznati. Ko sva se vračala, sva pela: »Ljubi maj, krasni maj...«

Iz dnevnika ulanskega stražmojstra.

Ob dveh popolnoči je dospel naš trén v mesto. Po dolgem iskanju in mučnem vpraševanju smo slednjič našli v občinski pisarni prenočišče: drugo je bilo vsepovsod zasedeno in nabito polno infanterije. Nekaj slame, par plaht, in šest mož je bilo pod streho. Do petih zjutraj je vladal mir. Zjutraj smo imeli priliko ogledati sobo. Vse blagajne so bile razbite; kakor je trdil tajnik, so si iz ene »izposodili« Rusi 68 kron. Žal, da so pozabili vrniti. Opravičuje jih naglica, s katero so se morali umakniti. Cesarjeva podoba je bila v naše veliko veselje nedotaknjena. Ob polšestih se je začela naša kolona pomikati naprej. Pred nami in za nami neskončna vrsta vojakov, konj in vozov. A nismo se dolgo rinili dalje; most glavne ceste je bil razstreljen. Prejšnji dan se je bil ljut boj za posest najvažnejše ceste in višin. Morali smo preko travnikov in čez vodo, da smo zopet dospeli na cesto. Na levo in desno so bili sledovi boja; pogorišča, sesute hiše, strelni jarki, žične ograje, škatle za konzerve in izpraznjeni municijski ovoji naše in ruske armade. In čim dalje smo šli, tem bolj so se množila znamenja boja. Mrtvi konji, razbiti vozovi, raztrgane uniforme, kamor oko pogleda, samo razdejanje. Ob vasici niso še popravili žetve smrti, vendar je bilo vse pripravljeno, da polože

Admiral A. Haus, poveljnik naše vojne mornarice, ki je zaradi drznega napada na vzhodno italijansko obal prejel cesarjevo zahvalo.

padle junake k večnemu počitku. Naša vrsta pa je šla naprej, naprej. Ob strani spet zapuščene poljske utrdbe, a vedno bolj skupaj; brez dvoma, bili smo na najbolj važni točki bojev in moritve.

Kotlina se je zožila. Na levi in desni višine, vas na vrhu je obvladala pozicije. Kolone vozov so se s trdom in naporom pomikale navzgor, naenkrat se je vrsta zajezila, prišlo je povelje, pol ure počitka. Napojili smo spenjene in trudne konje. Na desni je bil gozd, drevesa so ležala križem ob cesti, pred zakopi, na levi pa je žuborel potoček med vrhami in grmovjem.

Konji so hlastno srkali studenčnico, par vojakov je leglo ob cesti, tršat ulanec je naznanil, da leži ob vodi mrtev četovodja. Takoj smo bili pri njem; stegnjen je ležal s prestreljenim čelom, žepi so očitno kazali, da je bil oročan. Denarnica in službena torba sta ležali prazni na tleh, na dopisnicah je bil njegov naslov. Med njimi je ležal papir s poveljem. Sovražna krogla je preprečila, da ni dospel z važnim naznanilom do poveljnika.

Zazvene so lopate, junaka je pokrila zemlja, veliko znamenje Križanega ob potu je njegov spomenik. In nato zopet dalje. Kmalu smo bili v vasi na hribu. Hrib je bil ves v utrdbah. Razno pohištvo, vrata, lesene in železne zatvore. Iz cerkve so znesli klopi za prsobran. V utrdbah

Drzni naskoki naše konjenice. 1. Nadporočnik Sawall se prebije z 18 možmi skozi oddelek sovražnih ulancev. — 2. Huzarjedomobranci naskočijo rusko baterijo.

»Leto se bliža h koncu; tudi mi piše moj oskrbnik, da ne more izterjati septemberske najemnine. Večeri postajajo hladni in jaz bi nerad zopet dobil revmatizem.«

Majord je molčal. Njegov nečak je imel preveč razlogov, preveč je dokazoval. Slednjič je rekel:

»Žal mi je, pa tudi mi bomo morali kmalu odriniti. Ne morem strpeti več ob teh turistih, ki se pri vseh mizah gnetejo in skozi vsa okna zijajo.«

»Z Bogom, stric,« je dejal Maxwell in mu podal roko.

»Z Bogom,« je odgovoril majord obnavlja. Ko je gospod Maxwell šel proti vratom, je zaklical za njim:

»Še eno besedo sem ti hotel reči, Bob!« Gospod Maxwell se je vrnil.

»Saj nisi hud, kajne, zaradi mojih nepremišljenih besed od snoči? Vsega je kriv ta prokleti protin. Tudi ti ga boš še dobil. Zato prizanesi ubogemu bolniku. Kajne, da mi nisi zameril?«

»Ah, nikar ne govori o tem! Še preden sem prišel v svoj šotor, sem že vse pozabil. Saj ni vredno besedel!«

»Hvala ti, vedno si bil dober človek. Z Bogom! Pri Mabeli se boš tudi gotovo oglasil?«

To pot ni dobil majord nič odgovora.

Ko je gospod Maxwell šel iz hotela, je na verandi stala majhna gruča ljudi. Bilo je popolnoma temno. Gospod Outram je bil središče tega občudujočega kroga in je kazal, kako je krasen prstan na njegovem velikem prstu v temi kakor fosfor izžareval valove svetlobe. Dobil ga je, kakor je pravil, od nekega brahmina v Indiji. Bil je neke vrste opal, ki je bil podnevi moten kakor mrena slepega očesa, v temi pa je žarel in se svetil.

»To je talisman,« je slišal, da je rekel gospod Outram. »Kdor ga nosi, ne umrje nasilne smrti. Videl sem dokaz.«

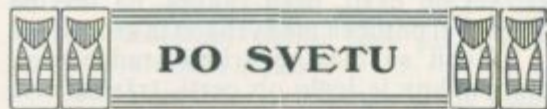
IV. Debata o Tolstoju.

Prijetnega jesenskega večera, malo kasneje po teh malih dogodkih, ki smo jih doslej pripovedovali, je najemnik Owen Mc Auliffe sedel pred svojo hišo v Lishenu. Nagnil se je naprej in je bil sklenil

roke med kolena. Tako navadno sede zamišljeni irski kmetje. Mož še ni bil star, toda skrbi so zarezale globoke brazde v njegovo obličje; koti ustnic so viseli navzdol in na tilniku se je nabrala cela mreža gubic. Njegove roke so bile od težkega dela trde in žuljave, močni, debeli nohti trdi kot železo in sivi kot železo. Bil je zamišljen in je tuhtal, kakor vsak reven irski najemnik, o svoji težki usodi. Trud in skrbi — trud pri delu, skrbi pri počitku — so njihov delež. Listje velikega planinskega javora pred hišo so pod jesenskimi slanimi rumeneli. Meje, nasadi in gozdovi ravne pokrajine, ki se je raztezala do obzorja, so bili rdeči, rdečerjavi in rumeni. Pa zamišljeni najemnik vsega tega ni videl; preveč so mu dala opraviti važna življenjska vprašanja. Prvo, najnujnejše vprašanje je bilo: Kako bi plačali marčno najemnino? S tem je bilo drugo v zvezi: Kje naj vzamemo delavcev, da obdelamo polja za pomladno setev? Od osmih otrok sta mu na starost ostala samo dva: sin in hči. Ostali so, kakor večina njih rojakov, odšli v Ameriko. Nekateri so najbrže nekaj časa

pa izkopane votline, razletele granate in ostanki šrapnelov... Avstrijci streljajo dobro! V cerkvi in okoli nje sledovi obvezovališča, široki grobovi, z eno besedo, sledovi vojne groze. Vas je bila pogorela, še križ na cerkvi je visel.

Večerilo se je. V somraku so nam razodevala goreča poslopja in streli, da smo sovražniku za petami. V trdi noči smo dospeli v malo mesto, kjer smo našli mnogo zakopanih ruskih topov.

Svetovna vojska.

Na jugu grme topovi, tupatam se vrše majhni spopadi. Važnih dogodkov še nekaj časa ne bo. Sovražnik napada Krnsko pogorje, Koroške obmejne utrdbe in je bil že večkrat krvavo odbit: na planoti Lavarone je bil uničen italijanski polk alpinov, na Primorskem so artiljerijski boji

Ruski ujetniki na prisilnem delu.

na desnem bregu Soče. Vrhovno poveljstvo nad kopnimi in pomorskimi brambnimi silami je prevzel italijanski kralj osebno. Naši fantje mu bodo pokazali, da znajo zmešati vse račune njegove vojaške znanosti. Italijani bodo pomnili, kdaj so napadli slovensko zemljo.

V Galiciji so zavezniške čete priborile nove lovorove vence. Med Strijem in Drohobičem so najprej zmagale, zasedle Strij in ujele 12.000 sovražnikov. Takoj zatem pa so naznanili brzogavi novo zmagó, ki je krona preteklih dni — zmagó pri Pšemislju in zavzetje trdnjave v srditem naskoku. Zavezniški so zopet v posesti važnih križišč in najvažnejše je trdnjava sama. Odkar je Makensen pobil Ruse pri Radimnu, se je obkoljevalni obroč vedno ožil, Rusi imajo težke izgube, ki še vedno rasto, plen se množi. Iz

bitk meseca maja in junija je prekorčila svota ujetnikov število 300.000, z neverjetno množino vojnega materiala. Zavezniške čete prodirajo na črti proti Lvovu. Rusi morajo računati z verjetnostjo, da bodo kmalu potisnjeni iz Galicije, če njih premoč ne ustavi sunkov zavezniških čet.

V Srbiji vlada kakor drugod na Balkanu veliko ogorčenje radi nečudenih italijanskih zahtev. Boje se za Adrijo, ki bi jo rad Lah spremenil v svoje morje, hudejejo se radi Albanije, ki jo hoče brezpogojno zasesti Italija.

Nemške čete v francoski cerkvi. Nemški vojaki so bili večkrat prisiljeni porabiti tudi cerkev za prenočišče, bolnišnico ali pribežališče beguncev.

Nemški podmorski čolni še vedno kopljejo hladen grob angleškim ladjam. Na severu pa pritiskajo že pri Ilokih na Ruse. Junaško se drže Nemci proti Francozom in Angležem; tu se vrši boj za posamezne strelne jarke, za višine, za posest majhnega ozemlja. Vporabljajo se dušilni plini in ročne granate. Bajonetni spopadi so na dnevnem redu, letalci mečejo bombe na Dünkirchen in Gravelinos. Ob iserskem prekopu trajajo nepretrgoma artiljerijski boji.

Dardanele požirajo sovražne ladje. Izkrčane čete nimajo uspeha; Rusi še zdaj niso izvršili svoje groznje, da bodo za-

imeli srečo in so bili s staro domovino v zvezi; o drugih ni bilo razen prvega sporočila po prihodu v Ameriko nobenega glasu. Nihče ni vedel, kaj se je z njimi zgodilo. Tudi teh dveh, ki sta ostala doma, se je že lotevala splošna blaznost, ki hoče zavoljo denarja zamenjati vse, kar je v življenju lepega in ljubelega, z najgršo propalostjo in blatom. Branila sta se vezi, ki so ju vezale na dom, in sta hrepenela po nevni prostosti ameriškega življenja.

Nekaj zemlje je bilo treba nanovo obdelati, ker je cena živine bila padla in ker je hišo med letom zadelo več težkih nesreč. In sedaj ni bilo nikogar drugega razen sina Pierryja, kakor so ga imenovali. Hlapca je bilo še težko dobiti. Posli so bili tako dragi, da so jih mogli imeti samo veliki najemniki.

Owen Mc Auliffe je dolgo sedel in pretehtaval vprašanje na vse konce. Iz misli ga je zbudil glas njegove žene. Zaklicala je:

»Pojdi večerjat! Krompir se bo shladil.«

Ta klic je veljal tudi sinu, ki je stal zunaj in je hrepenel gledal proti zahodu,

kjer se je solnce, krasno odeto z oblaki, počasi potapljalo.

Oče in sin sta šla noter s težkimi, trudnimi koraki, ki so bolj znamenje pobitega duha, nego težkih nog, in sta sedla na preproste, slamnate stole okrog kuhinjske mize, ki je stala prav ob majhnem, edinem oknu. Miza ni bila pokrita s prtom, krasil jo je samo kup kadečih se, razpokanih krompirjev. Tam sta bili še dve leseni skledi mleka. Mati in hči, čedno kmetsko dekle, staro osemnajst do dvajset let, sta stregli. Pred eno uro sta pili čaj in sta prepustili tečnejše jedi delavcema.

Večerjali so molče. Moža sta lupila krompir s svojimi debelimi nohti in sta ga zalivala z mlekom. Mati se je sklanjala nad ognjiščem; hči Debbie je imela opraviti z velikimi kotli in lonci. Tedaj je rekel oče:

»Koliko denarja imamo v hiši za oskrbnika?«

»Sedem do osem funtov bo. Ali ti nisem že povedala?« je odgovorila mati.

»Ne bo jih hotel vzeti. Vrnil jih bo, kakor je že enkrat storil.«

»To je pa vendarle preneumno,« je dejal Pierry strastno. »Mi otepamo mleko in krompir, on nam pa sesa kri.«

»Nikar ne zaničuj mleka in krompirja. Bož nam ga je dal in slabo bi se nam godilo, če bi ga ne imeli.«

»Saj ga ne zaničujem; ampak prokleta nerodno se mi zdi, da delamo za takega zlodja, če je onstran morja dovolj zemlje in dovolj jesti in piti.«

»Le nikar ne govori toliko!« je posredovala mati. »Z mlekom in krompirjem se je zredilo že veliko dobrih mož in žen. Kar se tiče Amerike, pripovedujejo o njej dobro in slabo. Jaz bi se rajša pogreznila v morje, preden sem kaj o njej slišala.«

»Nikar se ne prerekajmo o tem,« je rekel oče in je vstal ter vzel pipo, da jo prižge. »Amerika sem, ali tja — jaz bi le rad vedel, kako v petek potolažim oskrbnika.«

»Vzemite tistih sedem funtov,« je dejal Pierry, ki ga materine besede niso potolažile, »in ga prosite popusta ali odloga; če ne bo zadovoljen, spravite denar v žep in pridite zopet domov.« (Dalje.)

veznikom pomagali proti Turkom, ki ponujajo tako trdo kost sovražnikom. Njih boji v Kavkazu nimajo nobene odločitve.

Bojna polja v severni Italiji.

Bojišče, kjer bodo trčile zavezniške čete z italijanskimi, je s krvjo napojeno polje. Že pred tisočletji je divjala bojna groza čez Lombardijo in Benečansko.

Mnogo je trpela severna Italija vsled notranjih bojev, posebno ko je začelo vreti pod Viktorjem Emanuelom II. za združenje. L. 1849. se je razvnel upor v lombardsko-benečanskem kraljestvu. Sardinjski kralj Karol Albert je bil prisiljen, da je pomagal lombardskim bratom proti Avstriji. Na čelu cesarskih čet je stal 82letni silvolasi Radecki. Posrečilo se mu je, da je varno odpeljal čete skozi sovražno deželo do Verone, kjer je v kritju severno-itali-

poveljstvom generala Lamarmore so prekoračili Italijani dne 23. junija 1866. z dvema kôroma reko Mincio, Cialdini bi moral prodirati proti Adizi, prostovoljci pod Garibaldijem pa vdreti na Tirolo. 24. junija na vse zgodaj je napadel nadvojvoda Albreht sovražnika na celi črti. V neznosni vročini in pod pekočimi solnčnimi žarki je boj divjal cel dan. Ob 7. uri zvečer se je moral sovražnik kljub hrabremu odporu umakniti, zadnja postojanka pri Kustoci je padla; laške čete so bežale. Italijani so izgubili 7581 mož. Ta poraz je onemogočil Cialdinijev namenjeni prehod čez Pad. V Kustoci stoji še sedaj spomenik na bitko in na padle junake.

Tudi v Maženti stoji l. 1862. posvečena kapela v spomin boja med Avstriji in združenimi Fran-

Obdelovanje polja v vojski. Naši vojaki pomagajo v Pilici na Rusko-Poljskem. pri obdelovanju polja.

Kit, ki je naletel na mino v Severnem morju. Voda ga je priplavila na suho.

janskih trdnjav, zvanih trdnjavski četverokot, toliko časa branil sovražniku prehod čez Adizo, da je mogel dobiti ojačen in se postaviti Pijemontezom po robu. 10. junija se je vršila bitka pri Vičenci, dne 25. julija je porazil Radecki pri Kustoci in pri Somakampanji laške čete. Z največjim trudom se je vojska Karola Alberta rešila, da ni bila njena črta pretrgana. Radecki se je zmagoslavno vrnil v Milan, odkoder se je pred nekolikimi meseci moral umakniti. Lombardija se je morala odločiti za premirje.

18 let pozneje, dne 24. junija 1866., je divjala okoli Kustoce nova bitka, v kateri je poglal nadvojvoda Albreht dvakratno italijansko premoč pod Cialdinijem v beg. Avstrijci, 82.000 po številu, so se opirali na trdnjavski četverokot in so se razpostavili v in okoli mesta Verone. Pod

cozi in Sardinci dne 4. junija 1859. Od poldneva do večera je trajal boj okoli vasi, ki so raztresene po riževih poljih ob Tesinu. Na vsaki strani je stalo stotisoč mož, ki so se bili z levjo srčnostjo. Že v noči so se polastili Francozi pod vodstvom Napoleona III. važnega trga Mažente, a kljub temu se nihče ni čutil

premaganega in avstrijski vojskovodja grof Gyulay je namerjal drugi dan bitko nadaljevati. Ko je izvedel, da se je njegov general Clam-Gallas vrnil z nesposobnimi četami v Milan, je zapustil postojanke in se umaknil čez Mincio v trdnjavski četverokot.

V avstrijski armadi je nato nastopil ob cesarjevi strani nov poveljnik feldcajmojster Heß, ki se je na istem bojišču izkazal že leta 1849. Dne 24. junija 1859. je zadela avstrijska armada na zavezniško. Po malih praskah so Francozi naskočili glavno opirališče avstrijskih čet, vas Solferino, in na svojem desnem krilu odbili avstrijski napad. Avstrijske čete so se morale umakniti v strašni nevihti, ki je pokrila bojišče z mrakom, ter so se vrnile čez Mincio. Zavezniki so izgubili 17.000 mrtvih in ranjenih in 2500 ujetnikov, Avstrijci pa 13.000 mrtvih in ranjenih in 9000 ujetih.

Pogled na bojišče, ki je bilo s krvjo napojeno in z mrličmi nasejano, je na mladega cesarja Franca Jožefa tako vplival, da ni dovolil Benedeku nadaljevati boja. Za nekaj dni je presenetila svet novica, da je sklenjen mir. Napoleon III. je prvi stavil predlog zato. Dne 11. julija 1859. sta se sešla v Vilafranki cesarja Franc

Del avstrijskega vojnega brodovja.

Korožju

ki nam olajšuje življenjski boj, spadajo tudi močna pljuča in zdrave prsi. Pljuča in prsi delujejo noč in dan; biti morajo neobčutljive proti mrazu in se prosto in nalahno gibati pri dihanju. Pri vsakem dihljaju se morajo prsi raztegniti, da se morejo

pljuča napolniti s svežim zrakom. To prosto prsno gibanje pa je znatno ovirano, ako imamo hrbtne bolečine, bodenje v ramah ali prsne bolečine. Take bolečine moramo zato v interesu prostega dihanja hitro odpraviti in pri tem nam dobro služi Fellerjev bolečine lajšajoči rastlinski esenčni fluid z znamko „Elsa-Fluid“. Odpravi bolečine; deluje oživljajoče ter dovaja kri, osveži in ojači kožo, mišice in staniče; s tem zabrani tudi, da se bolečine ne ponovijo. Tudi pri bolečinah na drugih delih telesa pokaže ravnato tako dobre uspehe, kar dokazuje nad 100.000 zahvalnih pisem in zdravniških priporočil. Posebno radi ga ljudje, ki so se dolgo gibali na

prostem, vojaki, poljski delavci, turisti itd., kakor tudi osebe, ki imajo slabe prsi in težko dihanje, uporabljajo za mazanje prsi in hrbta. 12 steklenic tega dobropreizkušene domačega zdravila stane povsod franko le 6 kron, 24 steklenic franko le 10 kron 60 vinarjev, pristno edino pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elza-trg štev. 331 (Hrvatska). Morejo se obenem naročiti Fellerjeve milo, nalahno odvajajoče rabarbarjeve kroglice z znamko „Elsa-Pillen“, ki so dobro prebavljanje pospešujoče sredstvo — 6 skatlic stane franko le 4 krone 40 vin. Ti dve potrebni domači zdravili bi morali biti vedno pri rokah. duxiri...

Jožef I. in Napoleon III. Napoleonova beseda »Italija prosta do Adrije« je ostala brez uspeha. Lombardijo je dobila Sardinija, Benečansko pa je ostalo do l. 1866. pod avstrijsko krono.

DOGODBE

Natančna žena. V ameriškano trgovino »za vse reči« pride gospa, ki je bila kupila pred šestimi meseci knjigo, in zahteva, da ji vrnejo denar. Nastal je prepir med gospo in gospodom, ki je vodil knjižni oddelek, poklical je gospodarja. Gospa se je obrnila nanj, vsa rdeča jeze: »Gotovo je, da hočem imeti svoj denar.«

»Mi ustrežemo kupcem, če je le mogoče. Kaj je sporna stvar? Kak trak ali čevlji?«

»Ne. Knjiga!«

»Je knjiga že prebrana?«

»Seveda.«

»No, tedaj vendar ne moremo denarja vrniti!«

»Tako?! — Vi razglašate v vseh listih, da je Vaše veselje zadovoljnost kupcev, če kupec ni zadovoljen, mu pa vrnete denar za blago.«

»Res je to.«

»Zakaj pa ne vzamete knjige nazaj?«

»Je-li knjiga pokvarjena?«

»Te ga ne pravim.«

»Zakaj pa niste zadovoljni z njo?«

»Konec povesti mi ne ugaja.«

ZDRAVSTVO

Sirup iz smrekovih vršičev. (Samostanski recept.) Mlade smrekove vršiče razseci, nalij toliko vode, da pokrije razsekano, in pristavi na ogenj tako, da bo vroče, a zavreti vendar ne sme. Ko je tako stalo dve uri, odlij vodo, računaj na vsak liter vode poldrug kilogram sladkorja in kuhaj dve uri. To je izborni lek za pljučne bolezni, pešanje krvi, vodenico in udnico. Vzame se večkrat po žlički.

Smrekove vršičke naberi, dokler so mladi, posuši jih ali nastavi na žganju; čaj ali tinktura, po 40 kapelj na dan, so dobra pomoč za jetiko, pešanje krvi, trganje, kožne bolezni, udnico. Za trganje in udnico se koplji tudi v kopeli smrekovih škarjic in utiraj se s tinkturo. Za tinkturo namoči dve pesti vršičev na $\frac{1}{2}$ litra žganja, postavi za osem dni na sonce in odlij žganje. Kar je ostalo, porabi za izpiranje ust.

Omotica vsled slabosti. Kupi v drogeriji Kardamoninega semena, nastavi pest semena v $\frac{1}{4}$ l belega vina in utiraj s tem večkrat senci, želodec in noge. Po kosilu izpij $\frac{1}{8}$ l dobrega vina, na katerem je prevrela pest sladkorja, pomorančni olupek in nekaj Kardamoninih zrn.

Trde noge. Namoč siivke na belem vinu ali na jabolčnem kisu in utiraj zjutraj noge, zvečer jih namaži z gabezovim mazilom.

Grinte in garje. Kuhaj ovseno slamo in pij z medom, koplji se v ovseni kopeli in maži z žaljbeljevim mazilom.

GOSPODINJA

Drobnjak pospeši prebavo, dela kri in dobro vpliva na zdravje. Kdor boleha na želodcu, naj ga uživa vsak dan na juhi, na kruhu in na solati. Drobnjak je jako dober kup zdravilo za leno kri; raste na vrtu in na oknu,

kamor ga posadiš, pomaga tudi za debelico. Saje, kavna gošča in zelnica so dober gnoj za drobnjak. Spravi se lahko za zimo v steklenicah: Nareži in zreži drobnjak, prepeci ga dve minuti na surovem maslu in naloži v majhne steklenice, te kuhaj eno uro pri 100 stopinjah toplote. Ker nima drobnjak poleti svežega in finega okusa, ki ga odlikuje pomladi, ga je treba pripraviti pred poletjem. — Lahko se spravi v steklenice tudi neprekuhan, tedaj daj na vsako steklenico žličko soli, zamaži in steriliziraj 30 minut pri 98 stopinjah toplote.

Meso se ne pokvari. Obriši meso s čistim prticom in namaži z raztopljenim lojem; kadar hočeš kuhati, ostrgaj loj. Drži se par dni. — Obesi s soljo nadrženo meso na zračnem prostoru. — Zavij meso v listje koprive ali in položi na kamen. — Namaži z raztepenim beljakom. — Zavij meso v čist robec, deni ga v lonec in pokrij z otrobi. — Ribe očisti, nateri jih povsod z mešanico iz soli in rjavega sladkorja, omotaj trdo z robcem, deni na kamen in nasuj svežega peska. Tako se drže najmanj 24 ur. — Meso se ohrani še na druge bolj umetne načine, ki pa ne store mesa nič boljšega kakor navedeni preprosti načini.

Trdo meso za pečenko se omeči, če ga namočiš par ur v mleku.

Telečja pečenka je bolj okusna, če ji prilivaš namesto juhe po žlici kislega mleka.

DROBIŽ

Kitajska olika. Kitajci pošljejo gostom, katere vabijo h kaki slovesnosti, po tri vabila. Prvo vabilo se pošlje tri dni pred slovesnostjo, drugo na določeni dan sam, tretje pa eno uro, preden ima gost priti, v znamenje, kako ga gostitelj že nestrpno pričakuje.

San Marino. Sredi Italije leži razen Vatikan še druga »neodrešena« država, to je republika San Marino, najmanjša država v Evropi, ki je kljub vsem viharjem tekom stoletja ohranila svojo samostojnost in je še vedno samostojna »dežela« v Italiji. Njeno ozemlje meri 61 kvadratnih kilometrov in ima 11.257 duš. Obdajata jo italijanski provinci Pesaro-Urbino in Torli. Veliki svet 60 članov, ki so izvoljeni za devet let (vsako tretje leto se izvoli ena tretjina), ima postavodajalno oblast. Vlada je poverjena dvema vladajočima kapitanoma (capitani reggenti), ki ju izvoli veliki svet iz svoje srede. Svojo službo vršita šest mesecev. (Od oktobra 1914 sta Olinto Amati in Ocure Stacchini.) Veliki svet voli tudi »svet dvanajstih«, ki skrbi za gospodarski razvoj in je obenem najvišje kazensko in civilno sodišče. Državno pravdnštvo je poverjeno dvema državnima tajnikoma, nadalje so nastavljeni generalni zakladni mojster, najvišji poveljnik vojaštva in dva za tri leta izvoljena sodnika-tujca; eden za kazensko, drugi za civilno pravorečje. Na podlagi dogovorov iz leta 1862. in 1872. stoji San Marino pod zaščito kraljestva Italije, ki oskrbuje colnino, pošto in telefon. Republika ima tudi »armado«. Vojaštvo tvorijo sposobni moški od 18. do 60. leta in obstoji iz devetih kompanij, ki štejejo 35 častnikov in 950 mož. Ali bo ta »armada« pomagala Italiji v svetovnem boju, se ne vé; če bi se to zgodilo, potem imamo zopet »nove vojne napovedi« Avstro-Ogrski, Nemčiji in Turčiji.

Žrebanje efektne loterije »Slovske Straže« preloženo. Vsled nerednih poštinih zvez nam je bil onemogočen v zadnjih dneh pregled po deželi prodanih srečk. Zato smo bili primorani žrebanje efektne

loterije Slovske Straže, ki bi se moralo vršiti dne 31. maja 1915, preložiti na 26. oktobra 1915 ob 6. uri zvečer.

LISTNICA

Ker je zasebni poštni urad že 14 dni prekinjen, nismo doslej dobili klišejev k slikam padlih junakov, zato bomo tudi životopise padlih s slikami vred pozneje objavili.

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana

Prešernova ulica šte. 3

Največja slovska hranilnica

Denarnega prometa koncem leta 1914.:

K 740.000.000 —

Vloge

K 44.500.000 —

Rezervni zaklad:

K 1.330.000 —

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 $\frac{1}{2}$ 0/0 brez odbitka.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Knjigoveznica Katol. tiskovnega društva

v Ljubljani, Kопitarjeva ulica 6

se priporoča za vsakovrstna knjigoveška dela
Krajevni znaki za „Orle“,
kokarde in pentlje z napisi
za društva se izgotavljajo
v najkrajšem času
po zmernih cenah.

Katoliška tiskarna II. nadstr.

Črtanje in vezanje vsakovrstnih poslovnih knjig